

Temanotat

Iransk-kurdiske partier i Nord-Irak

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Iran/Irak: Iransk-kurdiske partier i Nord-Irak**

SUMMARY

KDPI and Komala are Iranian Kurdish exile parties with headquarters and leadership in the Kurdish region in Northern Iraq. The parties have a good relationship with the Iraqi Kurdish authorities (KRG). As Kurds, they get residence permit and general protection from the KRG. Party members have access to the local labor market and may use the public health facilities free of charge. The children attend regular public schools.

The Iranian political parties' activities on Iraqi soil are however regulated by the KRG. They are not allowed to carry out any armed activity on Iranian territory or engage in some form of activity that could damage relations with Iran.

SAMMENDRAG

KDPI og Komala er iransk-kurdiske eksilpartier som har sin ledelse og hovedkvarter i den kurdiske delen av Nord-Irak. Partiene har et godt forhold til de irakisk-kurdiske selvstyremyndighetene (KRG). De får oppholdstillatelse og generell beskyttelse i kraft av å være kurdere. Partimedlemmene har tilgang til det lokale arbeidsmarkedet og kan bruke offentlige helsetjenester gratis. Partimedlemmers barn går på vanlig offentlig skole.

Eksilpartienes politiske virksomhet i KRG-regionen er imidlertid regulert av KRG. Partiene får ikke lov til å gjennomføre væpnede aksjoner på iransk territorium, eller utøve virksomhet som kan skade KRGs forhold til Iran.

INNHOOLD

1. Innledning	5
2. Komala	5
2.1 Generelt	6
2.2 Sosiale forhold.....	6
2.3 ID-kort	6
2.4 Kontakt med familie	6
2.5 Politisk aktivitet.....	6
3. KDPI	7
3.1 Generelt	7
3.2 Sosiale forhold.....	7
3.3 ID-kort	7
3.4 Kontakt med familie	7
3.5 Politisk aktivitet.....	8
3.6 KDP	8
4. Sikkerhetssituasjonen	9
5. Politisk virksomhet rettet mot Iran	10
5.1 Streif over grensen til Iran.....	11
6. Eksilpartiers oppslutning og aktivitet i Iran	12
6.1 Hvor stor oppslutning har eksilpartier i Iran?	12
6.2 Hva slags aktiviteter driver eksilpartier i Iran?	13
7. Tiltak fra Iranske myndigheter	14
8. Referanser	16
8.1 Skriftlige kilder.....	16
8.2 Muntlige kilder	16

1. INNLEDNING

Dette temanotatet ble skrevet i 2010. Notatet har ikke senere blitt oppdatert, men det er lagt inn en rettelse i punkt 3.1 på side 7.¹ Dette er årsaken til at notatet har fått ny publiseringsdato av september 2016.

Temanotatet bygger i hovedsak på informasjon innhentet under en tjenestereise til de kurdiske selvstyreområdene i Nord-Irak (KRG-regionen) og en reise til Washington D. C, begge i april 2010. Iransk-kurdiske ledere i eksil, en frivillig norsk hjelpeorganisasjon, en irakisk diplomat, to journalister og tre forskere ble intervjuet om temaet. I tillegg til muntlige kilder er det benyttet åpne skriftlige kilder.

Kapittel to redegjør for det Komala-partiet som ledes av generalsekretær Abdullah Mohtadi, mens kapittel tre omhandler partiet KDPI. Begge partiene er sekulære, de har sitt hovedkvarter i Nord-Irak og har lagt den militære kampen mot det iranske regimet bak seg. KDPI ble etablert i 1946 og er det eldste politiske partiet i iransk Kurdistan. Komala ble stiftet i 1969, men har senere gjennomgått flere splittelser.

Notatet tar ikke for seg partihistorie eller partienes oppbygging og organisering internt. Hensikten er å gi en beskrivelse av situasjonen for partiene i Nord-Irak i 2010, basert på opplysninger innhentet under tjenestereisene.

Kapittel fire omtaler kort sikkerhetssituasjonen for partiene i 2010. Kapittel fem og seks redegjør for hvordan ulike kilder vurderer eksilpartiers aktivitet og oppslutning i iransk Kurdistan, og iranske myndigheters reaksjon på denne virksomheten.

Situasjonen for iransk-kurdiske flyktninger generelt i KRG-regionen blir behandlet i et annet temanotat.²

2. KOMALA

To iranske eksilpartier som begge kaller seg Komala holder til i hver sin militærleir utenfor Suleimaniya by i Nord-Irak (Totten 2007a & 2007b).

Landinfo hadde en samtale med to representanter for Komala-partiet som ledes av Abdullah Mohtadi i Suleimaniya i april 2010. Representantene var Siamak Modaressi og Anwar Mohammadi, medlemmer av henholdsvis politbyrået og sentralkomiteen. Opplysningene i kapitlene 2.1-2.5 bygger i sin helhet på informasjon som fremkom under dette møtet.

---

¹ Rettelsen knytter seg til beliggenheten av KDPI-leiren Jeshnekan.

² Se Landinfo (2010, 22. september). *Iransk-kurdiske flyktninger i Nord-Irak*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1420/1/1420_1.pdf [lastet ned 8. oktober 2010]. Det iransk-kurdiske partiet PAK (Parti Azadi Kurdistan) er behandlet i et eget temanotat: Landinfo (2010, 8. juni). *Parti Azadi Kurdistan (PAK) – Kurdistan Freedom Party*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1269/1/1269_1.pdf [lastet ned 8. oktober 2010]

2.1 GENERELT

Komala har to representasjoner i Nord-Irak: militærleiren utenfor Suleimaniya by og partikontoret i selve byen.

I leiren bor ledelsen, medlemmer av sentralkomiteen og noen av medlemmene i politbyrået. Øvrige medlemmer av politbyrået bor i europeiske land. Både sivile familier og partiets kurdiske milits (peshmerga) bor sammen i leiren. Leiren er omgitt av en mur med piggråd. Sikkerheten ivaretas av peshmerga. Partiet har tillatelse fra KRG til å drive med våpenopplæring, men kun i leiren. Annen militær aktivitet på irakisk territorium er ikke tillatt.

Flertallet av de familier og enslige med tilhørighet til Komala bor i leiren. I tillegg bor noen familier i Suleimaniya by og i landsbyene rundt. Noen få familier bor i byen Erbil, og partiet kan bruke deres hjem til private møter ved behov.

2.2 SOSIALE FORHOLD

Leiren har et helsesenter, men ikke egen skole. Barn og unge går på offentlige irakiske skoler. De yngste går på barneskolen i en landsby like ved leiren. Elever ved ungdomskolen og på videregående blir fraktet til og fra skolen med skolebuss.

Som kurdere med lovlig opphold i KRG-regionen har innbyggerne tillatelse til å ta seg arbeid, med unntak av i sikkerhetstjenesten og i forvaltningen. Arbeid i den type virksomhet er forbeholdt irakiske borgere.

2.3 ID-KORT

Komala utsteder ID-kort til ledelsen i Nord-Irak og til partimedlemmer i eksil, men ikke til medlemmer i Iran. Komalas medlemskort er godkjent som gyldig ID-kort av den kurdiske sikkerhetstjenesten Asayesh i KRG-regionen. Medlemmer av Komala har ikke iranske ID-dokumenter.

2.4 KONTAKT MED FAMILIE

Kontakt med familie i Iran skjer via brev med kurer eller ved at familiemedlemmer kommer på besøk til Suleimaniya.

2.5 POLITISK AKTIVITET

Leiren har en egen TV-stasjon som kringkaster på persisk og kurdisk til Midtøsten, Iran og Europa, men ikke til USA. Leiren hadde tidligere en radiostasjon, men den er nå nedlagt. Skriftlig politisk materiale trykkes ikke lenger i Nord-Irak, men i Iran. Dette fordi det er for farlig å frakte skriftlig materiale over grensen.

KRG tillater ikke Komala å drive militær eller politisk virksomhet rettet mot Iran. Det samme gjelder for alle iranske eksilpartier. Det skyldes vekten KRG og særlig Kurdistans Patriotiske Union (PUK) legger på å ha et godt naboforhold til Iran. Det er derfor kun tillatt å drive politisk virksomhet i leiren og på partikontoret.

3. KDPI

Landinfo hadde et møte med Mustafa Hijri, generalsekretær i KDPI i hovedleiren i Khoysanjak i april 2010. Opplysningene i kapitlene 3.1-3.5 bygger i sin helhet på informasjon som fremkom under dette møtet.

3.1 GENERELT

KDPIs hovedleir ble etablert i 1980. Ca. 1 000 mennesker fordelt på fire generasjoner bor i leiren, de fleste er sivile. KDPI har også to andre leire: Degala i nærheten av Khoysanjak, og Jeshnekan som ligger utenfor byen Erbil. I tillegg har partiet et partikontor i Erbil by og et i Suleimaniya by.

KDPIs peshmerga har som oppgave å beskytte leiren i Khoysanjak. Den militære treningen består av våpenopplæring, undervisning i politisk ideologi og menneskerettigheter og en opplæring i håndtering av ueksploderte miner som det fortsatt er mange av i grenseområdene. Ca. 20 % av peshmerga i leiren er kvinner. Da Landinfo var på besøk var det ifølge Hijri 20 kvinnelige peshmerga i leiren.

3.2 SOSIALE FORHOLD

Leiren har helseklinikk, fellesbakeri, barnehage og barne- og ungdomsskole. Legen på helseklinikken er skaffet av KRG mens pleierne er peshmerga. Unge fra leiren går på videregående skole i byene Khoye, Erbil eller Suleimaniya. Partiets politbyrå, kvinneorganisasjon og hovedstyret til Lawan, KDPIs ungdomsorganisasjon, holder også til i leiren.

3.3 ID-KORT

Ifølge Mustafa Hijri har de fleste i leiren verken iranske eller irakiske ID-kort. De har heller ikke rasjoneringskort (PSD-kort).³ Noen få i leiren er registrert hos UNHCR og har flyktningkort. Noen av studentene og de som har jobb utenfor leiren har irakiske ID-kort. Barn og unge fra leiren får gå på videregående skole og studere uten ID-kort fordi de har hatt hele skolegangen sin i KRG-regionen og fordi KRG kjenner de unge gjennom forholdet til KDPI.

Medlemmer av KDPI i Iran har ikke medlemskort, ifølge Hijri. Toppledere i Irak og Europa har medlemskort.

3.4 KONTAKT MED FAMILIE

Kontakt med familie i Iran er vanskelig, særlig for toppledere. Men en del familiemedlemmer kommer til KRG-regionen på regulært vis med iransk pass. Noen kommer som turister, andre for å drive forretninger eller studere. Det er også mulig å sende brev med kurer til Iran. Bruk av kurer er imidlertid vanskelig og risikofyllt fordi

---

³ Public Distribution System Card, rasjoneringskort som utstedes til irakiske borgere og registrerte iranske flyktninger. Systemet ble innført på nitti-tallet i forbindelse med internasjonale sanksjoner mot Saddam Husseins regime og olje for mat-programmet.

iranske myndigheter har et utstrakt nett av informanter i iransk Kurdistan. En fremmed kurer som kommer til en landsby vil alltid vekke oppsikt og alle innbyggerne vil raskt få kjennskap til det.

3.5 POLITISK AKTIVITET

Ifølge Mustafa Hijri styrer partiledelsen i Khoysanjak eksilpartiene i utlandet og partiet i Iran. Etter at partiet i 1995 oppga sin militære tilstedeværelse i Iran, kan virksomheten grovt sett deles i to. Den ene delen av virksomheten omfatter bruk av TV, radio, aviser og Internett fra utlandet for å spre nyheter og annen informasjon. Partiet kringkaster radio og TV på farsi og kurdisk. Hovedsenderen er i Paris hvor også KDPIs europeiske hovedkontor holder til. Den andre delen av virksomheten drives av partiets medlemmer og sympatisører i Iran.

Hijri bekreftet at KRG ikke tillater KDPI å drive militær eller annen utadrettet politisk virksomhet mot Iran fra irakisk jord. Det skyldes særlig PUKs sterke behov for et godt forhold til Iran. PUK og Iran har inngått avtale om å begrense iranske eksilpartiers mulighet for aktivitet både i KRG-regionen og i Iran.

KDPI har imidlertid et godt forhold til PUK og det irakiske søsterpartiet Kurdistans Demokratiske Parti (KDP). Generelt sett har KDPI et godt forhold til alle irakiske partier i KRG-regionen bortsett fra de islamistiske.

Ifølge Hijri kan iransk-kurdiske flyktninger i Nord-Irak deles inn i to grupper; opposisjonelle og sivile. Sistnevnte er den største gruppen. Blant de sivile er de registrerte flyktingene i leirene Barika og Kawa som av sikkerhetsgrunner ble flyttet fra leiren Al Tash til KRG-regionen i 2005. Flyktingene i disse leirene er tilknyttet KDPI, men er ikke politisk aktive. Tre eller fem familier fra Barika returnerte for øvrig frivillig til Iran i 2009. På spørsmål fra Landinfo om hvordan det har gått med disse, svarte Hijri at det har godt bra med disse i Iran.

3.6 KDP

Ifølge en svensk forsker i statsvitenskap ved Georgetown University i Washington D.C. (møte april 2010) fikk Kurdistans Demokratiske Parti - KDP (som brøt ut av KDPI i 2007) tildelt en gammel militærbase i nærheten av byen Khoeye av PUK etter bruddet. KDP har ingen andre fasiliteter i Nord-Irak. Partiet har gjort forsøk på å etablere partikontor i Suleimaniya og Erbil, foreløpig uten å lykkes. KDP har samme politiske program som KDPI, men fremstiller seg på en litt annen måte.

Mustafa Hijri bekreftet overfor Landinfo at KDPs lederskap, deres familier og 40 andre familier hadde flyttet til KDPs militærleir ikke langt fra KDPIs hovedleir i Khoysanjak. Dette skjedde som følge av maktkamp og personlige motsetninger i partiets ledelse i forbindelse med den 13. partikongressen i 2007. Ifølge Hijri er det ingen ideologiske forskjeller mellom KDPI og KDP.

4. SIKKERHETSSITUASJONEN

Ifølge Norsk Folkehjep (møte i Suleimaniya, april 2010) er sikkerheten for iranske flyktninger i KRG-regionen generelt sett god. Sist det skjedde et attentat mot denne gruppen var for seks eller sju år siden. Iranske kurdere innvilges opphold i KRG-regionen i kraft av å være kurdere. De er generelt sett trygge så lenge de respekterer de rammevilkår som gjelder for utenlandske borgere.

Kamal Rauf, redaktør i den uavhengige avisen Hawlati (møte i Suleimaniya, april 2010) viste til at de to Komala-partiene ivaretar egen sikkerhet i leirene og at de, i motsetning til tidligere, ikke lenger synes å ha sikkerhetsproblemer.

Siamak Modarresi fra Komala hevdet derimot at iransk etterretning er svært aktiv i KRG-regionen, noe som oppfattes som en trussel. Partiet frykter overvåkning og forsøk på spionasje fra iranske myndigheter, og har flere ganger opplevd forsøk på infiltrasjon i leiren.

Mustafa Hijri opplyste at leiren i Khoysanjak har blitt bombet av Iran flere ganger, siste gang i 1996. Også han pekte på at iransk etterretning er svært aktiv i KRG-regionen. KDPI har gjentatte ganger vært utsatt for forsøk på infiltrasjon ved at frivillige som har meldt seg til partiet har vist seg å være spioner og provokatører.

Ifølge en svensk forsker i statsvitenskap ved Georgetown University i Washington D.C. (møte april 2010), er det PUK som i praksis håndterer alle formelle saker med de iransk-kurdiske partiene. PUK betrakter partimedlemmene som politiske flyktninger og tillater dem å bære våpen, men bare til selvforsvar. Bruk av selvforsvar har tidligere vist seg å være nødvendig mot iranske angrep som det var mange av på 1990-tallet.

En leder på høyt nivå i sikkerhetstjenesten Asayesh bekreftet overfor Landinfo (møte april 2010) at medlemmer av KDPI og Komala har tillatelse til å bære håndvåpen og ellers ivareta egen sikkerhet i leirene. Kilden understreket imidlertid at alle iranske bevæpnede grupper må holde seg i sine respektive leire. Ingen eksilpartier tillates å iverksette angrep eller sabotasje mot Iran fra irakisk territorium. Iranere som er truet av rivaliserende grupper eller personer kan få tillatelse fra Asayesh til å ha pistol med seg når de beveger seg utenfor leirene. Når konflikter oppstår mellom iranske partier fungerer KRG som megler. KRG vil ikke at disse partiene skal kjempe seg imellom.

5. POLITISK VIRKSOMHET RETTET MOT IRAN

Alle kildene som Landinfo var i kontakt i Nord-Irak og i Washington D.C. var samstemte i at iranske eksilpartiers mulighet for å drive politisk virksomhet mot Iran fra KRG-regionen er sterkt begrenset.

Ifølge forskeren Ahmad Ali ved Washington Institute for Near East Policy (møte i Washington D.C., april 2010) er det som tillates av aktivitet i Nord-Irak regulert av KRG for ikke å belaste forholdet til Iran.

Ifølge en irakisk diplomatisk kilde i Washington D.C. (møte april 2010) er alle iransk-kurdiske partier som oppholder seg lovlig i KRG-regionen pålagt begrensninger i aktiviteten. De tillates ikke å iverksette angrep over grensen til Iran eller å aksjonere mot iranske borgere på irakisk jord. Imidlertid har de KRGs tillatelse til å holde møter, organisere seg og informere på iransk territorium i den grad slik aktivitet er mulig å gjennomføre i praksis.

Norsk Folkehjelp (møte i Suleimaniya, april 2010) og Qandil (møte i Erbil, april 2010) bekreftet opplysningene om pålagte begrensninger i aktivitet. Ifølge Norsk Folkehjelp må alle festligheter og markeringer bare skje på partikontorene eller i leirene. Ifølge Qandil har Iran stilt krav om stans i eksilpartienes politiske aktivitet rettet mot Iran og KRG har etterkommet kravet. KRG-regionen er mye mer organisert enn for noen år tilbake. Eksilpartiene har måttet akseptere at de ikke kan gjøre som de vil og at KRG-regionen i dag er et samfunn med regler som også de må følge.

Ifølge Hawlati-redaktør Kamal Rauf (møte i Sulaymaniya, april 2010) er de uavhengige avisene Hawlati og Awena de eneste som skriver om undertrykkelsen av befolkningen i iransk Kurdistan. I den øvrige pressen som er kontrollert av KRG, er det som skjer på den andre siden av grensen ikke et tema. Rauf bemerket at Iran er en venn av KRG og særlig PUK, men ikke av det kurdiske folk. Redaksjonen i Hawlati har imidlertid kontakt med Komala og KDPI og publiserer av og til artikler skrevet av partimedlemmer og sympatisører. Dette medfører gjerne reaksjoner fra det iranske konsulatet som skriver brev til PUK og spør om hvorfor eksiliranere får lov til å utøve den type virksomhet.

I en e-post til Landinfo (januar 2010) opplyste Henri Barkey, forsker ved Carnegie Endowment for International Peace, at åtte iransk-kurdiske partier i KRG-regionen mottar finansiell støtte fra KRG på mellom 45 og 55 millioner irakiske dinarer årlig. Dette skjer ifølge Ahmad Ali (møte i Washington D.C. april 2010) til tross for at Iran har protestert overfor KRG mot disse budsjettoverføringene.

Også Public Aid Organization (møte i Erbil, april 2010) opplyste at iransk-kurdiske eksilpartier mottar årlig økonomisk støtte fra KRG.

Ifølge Fala Mustafa Bakir, utenriksminister i KRG (møte i Erbil, april 2010) er Iran en vanskelig nabo som legger press på KRG for å begrense eksilpartiers handlefrihet. Han bekreftet at partiene ikke får bruke KRG-regionen som utgangspunkt for politisk og militær aktivitet. Ifølge Bakir finnes det en grense for hva iranske myndigheter

kan oppnå ved å legge press på KRG. KRG er dessuten klar over at kurdere i iransk Kurdistan har det vanskelig og er under press. Bakir understreket imidlertid at KRG er bundet av internasjonale forpliktelser og egne interesser. Sikkerhet, stabilitet og utvikling er avhengig av gode forhold til Syria, Tyrkia og Iran. Dessuten er KRG-regionen en del av Irak, og KRG kan ikke drive utenrikspolitikk uavhengig av hva sentralregjeringen i Bagdad måtte mene.

5.1 STREIF OVER GRENSEN TIL IRAN

Manglende handlefrihet og restriksjoner til tross, ifølge en svensk forsker i statsvitenskap ved Georgetown University i Washington D.C. (møte april 2010) har Komala-partiene hatt noen væpnede streif over grensen til Iran. Det er gjerne snakk om små streif, med grupper på 5-6 personer.

Også forskerne Hashem Ahmadzadeh og Gareth Stansfield ved Essex University i Storbritannia (2010, s. 27) viser til at streif over grensen fortsatt foregår. I august 2009 ble elleve peshmerga fra KDPI, KDP og Komala drept på forskjellige steder etter å ha krysset grensen til Iran.

Mustafa Hijri i KDPI bekreftet overfor Landinfo at en gruppe på 4-5 peshmerga fra KDPI dro på et streif over grensen til Iran i 2009. Disse ble oppdaget og drept av iranske soldater. Ifølge Hijri er det lett å krysse grensen til Iran på ulovlig vis. Men det er ikke ufarlig, også på grunn av alle minene på iransk side som myndigheter ikke har fjernet. Hver måned blir noen drept etter å ha gått på miner som flytter seg med regn og snø.

Også Siamak Modaressi i Komala opplyste i møte med Landinfo at KDPI i 2009 sendte en liten gruppe over grensen som ble oppdaget og drept av iranske soldater. Han opplyste videre at Komala ikke lenger sender peshmerga over grensen til Iran. Sist det skjedde var for mer enn to år siden. Bak beslutningen lå en erkjennelse hos flere eksilpartier at det disse streifene bare gjorde vondt verre. Men ifølge Modaressi finnes det andre i Nord-Irak som også kaller seg Komala og som av og til sender peshmerga over grensen. Iran gjør for øvrig mye for å hindre smugling og inntrengning av væpnede grupper, og har i flere områder langs grensen gravet fire meter brede og fire meter dype grøfter for å hindre ulovlig grensepassering.

6. EKSILPARTIERS OPPSLUTNING OG AKTIVITET I IRAN

Alle kurdiske partier er forbudt i Iran. Det er heller ikke tillatt å opprette frivillige organisasjoner som kan mistenkes for å arbeide for kurderes politiske rettigheter. Informasjonstilgangen fra iransk Kurdistan er generelt sett begrenset. Det finnes ikke forskningsmateriale eller annen etterprøvbar informasjon som forteller om iranske kurderes oppfatning av partier i eksil og hvorvidt de ville stemt på disse hvis de fikk mulighet til det ved frie valg.

6.1 HVOR STOR OPPSLUTNING HAR EKSILPARTIER I IRAN?

Forskerne Ahmadzadeh og Stansfield (2010) påpeker at de mange årene i eksil har fratatt de kurdiske eksilpartiene kontakt med utviklingen i Iran. Partiene fikk ny energi da USAs tidligere president George W. Bush inntok en konfronterende holdning til Irak og Iran. Da USA invaderte Irak i 2003, begynte partiene å feste lit til at det iranske regimets dager var talte og at de selv ville komme i fremste linje ved regimeendring i Iran. Men etter hvert ble det klart at det ikke fantes noen amerikansk Iran-politikk som inkluderte en gjenopplivelse av de kurdiske partiene. Noen økt betydning i Iran ser det heller ikke ut til at partiene har fått som følge av amerikansk Iran-politikk.

Ifølge en forsker i Washington D.C. (møte april 2010) med gode kontakter i den grønne bevegelsen i Iran, er de kurdiske eksilpartienes oppslutning i iransk Kurdistan vanskelig å fastslå. Generelt sett har innflytelsen minsket jevnt siden revolusjonen i 1979. Det er de eldre lederne med kamperfaring som har mest autoritet og beslutningsmakt, hvilket er naturlig i lys av tradisjonell respekt for eldre krigere. Den politiske utvikling og dynamikk er i 2010 sterkest knyttet til den grønne bevegelsen. De kurdiske gruppene prøver å holde seg orientert om når demonstrasjoner i regi av den grønne bevegelsen skal være, for så å legge egne demonstrasjoner til samme tid. Forskeren antok at den grønne bevegelsen mottar råd fra kurdiske partier. Han utelukket ikke at de kurdiske partiene kunne øke sin betydning gjennom den grønne bevegelsen. Denne bevegelsen kan bli tilført ny energi via diskusjoner og aktiviteter med kurdiske og andre minoritetspartier.

En iransk journalist Landinfo møtte i Erbil i april 2010 syntes også det var vanskelig å si noe sikkert om iranske eksilpartiers oppslutning blant befolkningen i iransk Kurdistan. Etter hans oppfatning kan det også være grunn til å stille spørsmål ved hvorvidt kurdere i Iran faktisk trenger eksilpartiene. I dagens iranske Kurdistan finnes det langt flere unge, velutdannede, velinformerte og politisk bevisste kurdere enn i KRG-regionen. Det er ikke gitt at eksilpartiene er spesielt relevante eller har nevneverdig innflytelse og påvirkningskraft for denne unge generasjonen iranske kurdere. Generelt sett misliker dessuten iranske kurdere avtalen mellom eksilpartiene og KRG. Av den grunn er Partiet for et fritt liv i Kurdistan (PJAK) mest populær fordi partiet er det eneste som driver væpnet aktivitet mot Iran.

Generalsekretær Mustafa Hijri hevdet imidlertid at KDPI er det største og best organiserte opposisjonspartiet i iransk Kurdistan. Iranske kurdere er inspirert av det

som har skjedd i KRG-regionen og rettighetene kurdere i Tyrkia har fått de siste årene. Svekkelse av det iranske regimet etter valget i juni 2009 og konflikten om kjernevåpen har etter hans oppfatning også gjort det lettere å drive opposisjonsvirksomhet i Iran.

Ifølge en svensk forsker i statsvitenskap ved Georgetown University (møte april 2010) er det svært vanskelig å si noe om hvorvidt utbryterpartiet KDP har noen oppslutning i iransk Kurdistan. Partiet har samme politiske program som KDPI, men fremstiller seg på en litt annen måte. KDP prøver å starte egen organisasjon i Iran ved å bygge på KDPIs organisasjoner. KDPI derimot lyktes ifølge forskeren med å iversette streiker og demonstrasjoner i iransk Kurdistan i juli 2009. Forskeren tvilte imidlertid på at KDPI og KDP har noen rekrutteringsbase i Iran eller at de driver aktiv rekrutteringsvirksomhet der. Det trenger partiene heller ikke fordi de i Nord-Irak oppsøkes av flere frivillige enn de klarer å ta imot. Iranske kurdere som rekrutteres i KRG-regionen kommer gjerne fra Iran i grupper på to-tre personer, og de oppsøker selv eksilpartiene.

Ifølge en irakisk diplomat (møte i Washington D.C., april 2010) har de kurdiske eksilpartiene noe aktivitet og en viss regional basis i iransk Kurdistan. Men generelt sett har de et svekket rykte og er preget av lav moral og dårlig motivasjon. Partiene har gamle agendaer og slåss ikke lenger mot iranske myndigheter.

6.2 HVA SLAGS AKTIVITETER DRIVER EKSILPARTIER I IRAN?

Ifølge en irakisk diplomat (møte i Washington D.C., april 2010) påberoper eksilpartier seg ansvar for streiker og demonstrasjoner i dagens Iran, uten at det er mulig å få bekreftet at dette er riktig.

Ifølge Mustafa Hijri må KDPI i Iran operere i hemmelighet, hvilket er svært vanskelig. Det drives imidlertid bevisstgjøringskampanjer; aktivister snakker med og formidler informasjon blant studenter, blant kjøpmenn i basarene og blant unge geistlige. Først når aktivistene føler seg trygge på mottakerne, forteller de at de tilhører KDPI. Mange av partiets medlemmer er fengslet, og partiet holder kontakt med de fengsledes familie og venner. I Iran er Lawan ungdomsorganisasjon for det hemmelige KDPI, og driver med opplæring i politisk ideologi og demokratiske ideer ved siden av generell bevisstgjøring.

På spørsmål om hvordan Komala arbeider i Iran, svarte Siamak Modaressi at partiets tilhengere først og fremst er studenter og elever ved videregående skoler. Tilhengere og sympatisører deler ut løpesedler og skriver slagord på husvegger. Denne type virksomhet må gjøres på mindre steder, ikke midt i en by eller i hovedgater, fordi det ville være altfor risikabelt. I tillegg har Komala kontakt med kurdiske frivillige organisasjoner i Iran som de samarbeider med.

En iransk journalist opplyste i møte med Landinfo at mye av eksilpartienes virksomhet i Iran dreier seg om informasjons- og bevisstgjøringskampanjer. Det er mulig å drive slike kampanjer fordi den kurdiske befolkningen er bevisst sin historie og identitet, og fordi det knapt finnes en familie i Kurdistan som ikke har hatt minst én peshmerga i familien. Aktivister må imidlertid opptre veldig forsiktig fordi myndighetene har informanter overalt.

Ifølge Jani Dyilan, journalist for Voice of America Kurdish Service (møte i Washington D.C., april 2010) er streiker og demonstrasjoner i Iran ikke ledet fra utlandet. De er delvis organisert av partifolk der, og delvis oppstår de spontant. Noen ganger er demonstrasjoner delvis samordnet, men uten at hun konkret visste hvordan.

Ifølge Ahmad Ali, forsker ved Washington Institute for Near East Policy (møte april 2010), har KDPI svært få partimedlemmer i Iran. Han var også skeptisk til partiets evne til å rekruttere. Noe politisk arbeid pågår, det deles ut løpesedler og muligens foregår det litt møtevirksomhet. Ali hadde lest om demonstrasjoner og streiker i Iran, men hadde ikke kjennskap til hvem som hadde organisert dem. Han mente likevel at de bar KDPIs merke. Likevel var han skeptisk til KDPIs evne til å organisere i flere byer samtidig og i stor skala. Ali mente at befolkningen i de aktuelle områdene generelt er tilbakeholdne med å delta i slik aktivitet, fordi det innebærer en sikkerhetsrisiko. Generelt mente han at eksilpartier overdriver når de påberoper seg ansvaret for politiske aktiviteter i iransk Kurdistan.

7. TILTAK FRA IRANSKE MYNDIGHETER

Ifølge Henri Barkey, forsker ved Carnegie Endowment for International Peace (møte i Washington D.C., april 2010) har Revolusjonsgarden svært liten toleranse for opposisjonsgrupper i iransk Kurdistan. Arbeidsvilkårene har blitt vanskeligere de siste årene, i tillegg har det vært en ytterligere innstramning etter presidentvalget i juni 2009. Man har også sett et økt antall offentlige henrettelser i området. Det er imidlertid vanskelig å avgjøre om grunnlaget var kurdisk aktivisme, eller om slike tiltak er ment som generell avskrekking mot aktivisme.

Også en forsker med gode kontakter i den grønne bevegelsen (Washington D.C., april 2010) opplyste at arbeidsvilkårene for kurdiske grupper har blitt verre. Etter valget i 2009 har iranske myndigheter slått ned på samtlige organiserte kurdiske opposisjonsmiljøer. Ifølge forskeren er iranske myndigheter opptatt av å få tak i lokale ledere og agitatorer, i den grad slike finnes. Det er tenkelig at det finnes noen slike på universiteter og blant eldre studenter. Hensikten fra myndighetenes side er å advare og bli sett i de kurdiske miljøene. I tillegg brukes trusler og press mot familiene til aktivister for å få disse til å melde seg. Og hvis familiemedlemmer arresteres, kan myndighetene holde disse i fengsel så lenge de ønsker.

Ifølge Ahmad Ali, forsker ved Washington Institute for Near East Policy (møte april 2010), er terskelen for å iverksette tiltak lav. Iranske myndigheter slår ned på den minste ting, for eksempel diskusjoner i det offentlige rom samt besittelse av politisk materiale. Den type virksomhet vil etter Alis oppfatning uten tvil medføre reaksjoner som fengsling, fysisk mishandling og trusler mot familien. Mange er redde for å kontakte familiene sine fordi myndighetene kan holde familier som gisler og straffe dem i ettersøktes fravær.

Ifølge Arezo Yazd, medarbeider i Human Rights Watch (møte i Washington D.C. april 2010) slår iranske myndigheter ned på alle studentdemonstrasjoner. Han mente

også at myndighetene kobler enhver som starter en studentdemonstrasjon til KDPI eller et av de andre eksilpartiene.

På spørsmål om hva som skal til for å få problemer, uttalte Siamak Modaressi at det å være sympatisør med Komala eller med kurderes kamp for større politiske og kulturelle rettigheter, neppe er nok i seg selv til å få problemer med iranske myndigheter. Det skyldes rett og slett at sympatisørene er for mange. Han antok at ca. 80 % av den kurdiske befolkningen i Iran støtter kurdernes sak og er imot regjeringen i Teheran. Men blir man først arrestert og myndighetene har kjennskap til at man har hatt kontakt med eller drevet aktivitet for Komala vil vedkommende ha et alvorlig problem. Og det vil gjelde uavhengig av posisjon i partiet.

Ifølge Jani Dyilan, journalist for Voice of America Kurdish Service (møte i Washington D.C. april 2010) planter myndighetene narkotika i iransk Kurdistan. Det medfører at noen ungdommer blir langere og så arrestert. Myndighetene får tatt en del aktivister og potensielle aktivister på den måten, og metoden har en generell avskrekkende effekt i ungdomsmiljøene. Mange politisk aktive blir også tiltalt for annen kriminalitet eller for å være en trussel mot statens sikkerhet.

8. REFERANSER

8.1 SKRIFTLIGE KILDER

- Ahmadzadeh, H. & Stansfield, G. (2010). The Political, Cultural and military Re-Awakening of the Kurdish Nationalist Movement in Iran. *Middle East Journal*, 64(1), 11-27.
- Totten, M. J. (2007a, 27. mars). The Iranian Revolution in Iraq. *Michael J. Totten's Middle East Journal* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://www.michaeltotten.com/archives/001409.html> [lastet ned 4. oktober 2010]
- Totten, M. J. (2007b, 29. mars). Meet Iran's Revolutionary Liberals. *Michael J. Totten's Middle East Journal* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://www.michaeltotten.com/archives/001410.html> [lastet ned 4. oktober 2010]

8.2 MUNTlige KILDER

- Ali, Ahmad. Forsker ved Washington Institute for Near East Policy. Møte i Washington D.C. 6. april 2010.
- Bakir, Fala Mustafa. Utenriksminister i den kurdiske regional regjeringen. Møte i Erbil 10. april 2010.
- Barkey, Henri. Forsker, Carnegie Endowment for International Peace.
  - E-post 27. januar 2010.
  - Møte i Washington D. C. 6. april 2010.
- Diylan, Jani. Journalist, Voice of America Kurdish Service. Møte i Washington D.C. 8. april 2010.
- Forsker i Washington med kontakter i den grønne bevegelsen i Iran. Møte i Washington D.C. 8. april 2010.
- Hijri, Mustafa. Generalsekretær i KDPI. Møte i Khoysanjak, 14. april 2010.
- Iransk journalist, bosatt i KRG-regionen. Møte i Erbil 14. april 2010.
- Irakisk diplomatisk kilde. Møte i Washington D.C. 7. april 2010.
- Leder på høyt nivå i sikkerhetstjenesten Asayesh. Møte i Suleimaniya 13. april 2010.
- Modaressi, Siamak og Mohammadi, Anwar. Representanter for Komala. Møte i Suleimaniya 13. april 2010.
- Norsk Folkehjelp. Møte i Suleimaniya 12. april 2010.

- Public Aid Organization. Møte i Erbil 11. april 2010
  - Shwan S. Mustafa al-Gardi, prosjektleder
  - Mehdi Maghdid, programdirektør for Protection and Assistance Centre i Erbil
- Qandil. Møte i Erbil 14. april 2010.
- Rauf, Kamal. Redaktør i Hawlati. Møte i Suleimaniya 14. april 2010. Avisens nettside: www.hawlati.info <http://83.169.12.202/> [lastet ned 15. september 2010]
- Svensk forsker ved Georgetown University i Washington D.C. Møte i Washington D.C. 6. april 2010.
- Yazd, Arezo. Medarbeider i Human Rights Watch. Møte i Washington D.C. 9. april 2010.